

АНТОНІА ТАБУКІ

СНЫ СНОЎ

Пераклад з італьянскай

Мінск
Выдавец А. М. Янушкевіч
2017

УДК 821.131.1-32
ББК 84(Ита)-44
Т12

Пераклад з італьянскай Вольгі Колас паводле выдання:
Antonio Tabucchi. *Sogni di sogni*. 14. ed.
Palermo: Sellerio Editore S.r.l., 2006.

Табукі, А.

Т12 Сны сноў / Антонія Табукі ; пер. з італ. Вольгі Колас. — Мінск : А. М. Янушкевіч, 2017. — 90 с.
ISBN 978-985-7165-50-6.

Вядомы італьянскі пісьменнік Антонія Табукі (1943–2012) уявіў сны сваіх улюбёных празаікаў і паэтаў, мастакоў і музыкаў. Цікавае падарожжа ў снах па каляровых краявідах розных стагоддзяў і краін перадаецца праз дваццаць займальных аповедаў. Мы апынаемся ў Рыме з Авідыем, у Рыбатэжу з Фернанду Песоа, у Гранадзе з Фелэрыка Гарсія Лорка, у Вене з Зігмундам Фройдэ, у Пізе з Джакама Леапардзі, у французскіх Ардэнах з Аршорам Рэмбо, на тасканскім пляжы з Ашылем Клодам Дэбюсі, у маскоўскім метро з Уладзімірам Маякоўскім ці плавем з Робертам Луісам Стывенсанам на невядомы востраў...

УДК 821.131.1-32
ББК 84(Ита)-44

ISBN 978-985-7165-50-6

SOGNI DI SOGNI

Copyright © 1992, Antonio Tabucchi

All rights reserved

© В. М. Колас, пераклад на беларускую мову, 2017

© Афармленне. Выдавец А. М. Янушкевіч, 2017

Маёй дачцэ Тэрэзе,
якая падаравала мне спытак,
дзе нарадзілася гэтая кніга

Пад міндальным дрэвам тваёй жанчыны,
калі жнівеньскі маладзік уздымецца над хатай,
можаш сніць, на пацеху багам, сны іншага.

Старажытная кітайская песня

Я часта прагнуў ведаць сны ўлюбёных творцаў. На жаль, тыя, пра каго я распавёў у гэтай кнізе, не пакінулі нам начных маршрутаў сваіх думак. Вялікая спакуса падштурхнула мяне нейкім чынам выправіць становішча, звярнуцца да літаратуры, каб аднавіць тое, што згубілася. Тым не менш я мушу прызнаць, што прасякнутыя настальгіяй па неведомых снах аповеды, якія я паспрабаваў уявіць, — усяго толькі бляклія здагадкі, бледныя ілюзіі, непраўдападобныя гісторыі. Няхай іх прачытаюць у такім ракурсе і няхай душы маіх герояў, якія цяпер сняць сны ў іншым вымярэнні, будуць літасцівыя да свайго нашчадка-небаракі.

А. Т.

СОН ДЭДАЛА, АРХІТЭКТАРА І АВІЯТАРА

Аднойчы ўначы тысячы гадоў таму, у час, які немагчыма дакладна вызначыць, архітэктар і авіятар Дэдал сасніў сон.

Яму прыснілася, што ён у нетрах неабсяжнага палаца і бяжыць па калідоры. Адзін калідор змяніўся іншым, і стомлены, і разгублены Дэдал бег па ім, трымаючыся за сценкі. Калідор прывёў яго да маленькай васьмікутнай залы, ад якой пачыналіся во сем іншых калідораў. Дэдал пачаў задыхацца, яму не хапала свежага паветра. Ён пайшоў па адным з калідораў, але той скончыўся сценкай. Пайшоў па другім, але той таксама прывёў у тупік. І так сем разоў, пакуль на восьмай спробе Дэдал не пайшоў па даўжэзным калідоры, які пасля шматлікіх паваротаў і куткоў не змяніўся іншым. Тады Дэдал прысеў на мармуровую прыступку і задумаўся. На сценках былі прымацаваныя запаленыя паходні, якія асвятлялі лазурковыя фрэскі з выявамі птушак і кветак.

— Толькі я ведаю, як адсюль выйсці, — сказаў сам сабе Дэдал, — але не памятаю.

Ён зняў сандалі і пакрочыў басанож па падлозе з зялёнага мармуру. Каб супакоіцца, пачаў напываць тужлівую калыханку, якой яго, люоляючы ў дзяцінстве, навучыла старая прыслужніца. Аркады доўгага калідора вярталі яму рэха ягонага голасу, паўторанае дзесяць разоў.

— Толькі я ведаю, як адсюль выйсці, — сказаў сам сабе Дэдал, — але не памятаю.

У гэты момант ён выйшаў у прасторную круглую залу, упрыгожаную недарэчнымі фрэскамі. Дэдал памятаў гэтую залу, але не ведаў, адкуль. У ёй былі засланы, абшпытыя шыкоўнымі тканінамі, а ў самым цэнтры стаяў вялікі ложкак. На краі ложка сядзеў чалавек, малады і зграбнага целаскладу. З галавой быка. Абхапіўшы яе рукамі, ён рыдаў. Дэдал наблізіўся да яго і паклаў руку на плячо.

— Чаму ты плачаш? — запытаўся ён.

Чалавек прыбраў рукі і зірнуў на яго сваімі жывёльнымі вачыма.

— Я плачу, бо закаханы ў месяц, — адказаў ён, — я бачыў яго толькі аднойчы, калі быў дзіцем і высунуўся ў акенца, але цяпер ён для мяне недасяжны, бо я не магу адсюль выйсці. Для мяне было б пчасцем легчы ўначы на лузе і адчуць месячныя

пацалункі, але з самага дзяцінства я — вязень гэтага палаца.

І ён зноўку заплакаў.

Дэдал адчуў вялікую скруху, і ў яго грудзях моцна забілася сэрца.

— Я дапамагу табе адсюль выйсці, — сказаў ён.

Чалавек-жывёла зноўку падняў галаву і ўважліва паглядзеў на яго сваімі бычынымі вачыма.

— У гэтым пакоі двое дзвярэй, — паведаміў ён, — і за кожнымі стаіць па два ахоўнікі. Адны дзверы вядуць да волі, а другія — да смерці. Адзін з ахоўнікаў кажа толькі праўду, а другі — толькі хлусню. Але я не ведаю, хто з іх кажа праўду, а хто хлусіць, і якія дзверы вядуць да волі, а якія — да смерці.

— Ідзі за мной, — сказаў Дэдал, — пойдзем разам.

Ён наблізіўся да аднаго ахоўніка і запытаўся ў яго:

— На думку твайго калегі, якія дзверы вядуць да волі?

Потым ён падышоў да іншых дзвярэй. Калі б ахоўнік ля іх быў хлуслівы, то ў адказ на пытанне Дэдала ён, перакруціўшы праўдзівы адказ свайго калегі, паказаў бы на дзверы да шыбеніцы, а калі б, наадварот, ахоўнік быў праўдзівы, ён паказаў бы Дэдалу на дзверы смерці.

Яны прайшлі праз правільна вызначаныя дзверы і зноўку пакрочылі доўгім калідорам. Калідор

падымаўся ўверх і прывёў іх у вісячы сад, з вышыні якога віднеліся агеньчыкі невядомага горада.

Нарэшце Дэдал усё ўспомніў і вельмі гэтаму ўзрадаваўся. У кустах былі схаваныя пер’і і воск. Ён прыхаваў іх для сябе, каб аднойчы ўцячы з палаца. З гэтых пёраў і воску ён спрытна змайстраваў два крылы і прымацаваў іх да плячэй чалавека-жывёлы. А пасля падвёў яго да цэнтра вісячага саду і звярнуўся да яго.

— Ноч будзе доўгай, — сказаў ён, — месяц чакае цябе, ты можаш да яго ляцець.

Чалавек-жывёла павярнуўся і паглядзеў на яго сваімі рахманымі жывёльнымі вачыма.

— Дзякуй, — сказаў ён.

— Ляці, — загадаў Дэдал і падштурхнуў яго. А пасля глядзеў, як чалавек-жывёла аддаляецца ўначы, робячы вялікія ўзмахі рукамі, і ляціць да мясяца. І ляціць, ляціць...

СОН ПУБЛІЯ АВДІЯ НАЗОНА, ПРЫДВОРНАГА ПАЭТА

У горадзе Томы, на беразе Чорнага мора, студзеньскай ноччу ў 16 годзе нашай эры, калі на дварэ лютаваў мароз і не супакойвалася завея, прыдворны паэт Публій Авідый Назон сасніў, што зрабіўся ўлюбёным паэтам імператара. І багі ператварылі яго ў вялікага матылька.

Ён зрабіўся гіганцкім, з чалавечы рост, матыльком з велічнымі жоўтымі і блакітнымі крыламі. А ў ягоных вялізных матыльковых вачах адлюстраваліся ўвесь далягляд.

Яго пасадзілі ў залатую карэту, змайстраваную знарок для яго, і тры пары белых коней везлі яго ў Рым. Ён сіліўся трымацца на нагах, але кволяя ножкі не маглі зладзіць з цяжарам крылаў, і таму час ад часу яму даводзілася адкідвацца на падушкі і матляць ножкамі ў паветры. На іх былі ўсходнія каралі і бранзалеты, якія ён ахвотна паказваў натоўпу, і той пляскаў у далоні.

Калі яны наблізіліся да рымскіх брамаў, Авідый выпрастаўся і з вялікімі высілкамі, так-сяк рухаючы ножкамі, надзеў на галаву лаўровы вянок.

Народу было безліч, і многія падалі долу, прымаючы яго за азіяцкае боскае стварэнне. Авідый хацеў быў прызнацца, што ён насамрэч Авідый, і паспрабаваў нешта сказаць, але з вуснаў вылецеў дзіўнаваты свіст, такі рэзкі і невыносны, што людзі былі вымушаныя закрыць вусны рукамі.

— Вы не чуеце майго спеву? — крычаў Авідый. — Гэта спеў паэта Авідыя, таго, хто навучыў вас мастацтву кахання, які распавёў вам пра куртызнак і ўкрасы, пра цуды і метамарфозы!

Аднак ягоны голас быў усяго толькі неразборлівым свістам, і натоўп расступаўся перад коньмі. Нарэшце карэта пад'ехала да імператарскага палаца, і Авідый, нехлямяжа перабіраючы нагамі, узняўся па шырокай лесвіцы, якая вяла да Аўгуста.

Імператар чакаў яго, седзячы на троне і папіваючы віно з келіха.

— Паслухаем, што ты для мяне напісаў, — сказаў Аўгуст.

Авідый прыдумаў невялікую паэму з лёгкімі манернымі і дасціпнымі радкамі, якія мусілі развесяліць Аўгуста. «Але як яе прачытаць?» — падумаў паэт. Ягоны ж голас быў падобны да свісту насякомага. І тады ён вырашыў перадаць свае вершы жэстамі, па-

чаўшы грацыёзна рухаць каляровымі крыламі ў цудоўным экзатычным танцы. Палацавыя шторы загайдаліся, непрыемны вецер пранёсся па імператарскіх пакоях, і разлаваны Аўгуст упусціў келіх на падлогу. Імператар быў панурым чалавекам, які цаніў пачуццё меры і сілу. Ён не ўпадабаў жаночы танец, выкананы перад ім непрыстойным насякомым, а таму пляснуў у далоні і паклікаў прэтарыянцаў.

— Салдаты, — сказаў Аўгуст, — абрэжце яму крылы.

Салдаты выцягнулі мячы і з умельствам, нібы падстрыгаючы дрэвы, абрэзалі Авідыевы крылы, якія, нібы мяккія пёры, упалі долу. Авідый зразумеў, што ягонае жыццё скончылася. Кіраваны невядомай сілай, якая была яго лёсам, Авідый павярнуўся і, хістаючыся на пачварных ножках, вярнуўся на палацавую тэрасу. Унізе раз’юшаны, нястрыманы на тойп прагнуў ягонага цела, выцягваючы бязлігасныя рукі.

І тады Авідый, прытанцоўваючы, спусціўся па лесвіцы.